

2025-07-24
KN2023/01619 (delvis)
KN2023/01753
KN2023/01760
m.fl., se bilaga

Klimat- och näringslivsdepartementet

Naturvårdsverket
106 48 Stockholm

Uppdrag till Naturvårdsverket att se över vilka arter som bör vara nationellt fridlysta

Regeringens beslut

Regeringen ger Naturvårdsverket i uppdrag att

- föreslå vilka arter som bör vara nationellt fridlysta,
- ta ställning till om s.k. förväxlingsarter bör kunna vara nationellt fridlysta och, i så fall, föreslå vilka förväxlingsarter som bör vara nationellt fridlysta, samt vid behov föreslå andra åtgärder än fridlysning för förväxlingsarter, och
- föreslå hur en regelbunden översyn av arter som bör vara nationellt fridlysta kan ske.

Naturvårdsverket ska när uppdraget utförs inhämta synpunkter från Havs- och vattenmyndigheten, Jordbruksverket, Skogsstyrelsen och vid behov andra berörda myndigheter.

Naturvårdsverket ska under uppdragstiden ha en dialog med Regeringskansliet (Klimat- och näringslivsdepartementet).

Naturvårdsverket ska genomföra en konsekvensanalys av förslagen till arter som bör vara nationellt fridlysta.

Naturvårdsverket ska senast den 21 november 2025 lämna en delredovisning av uppdraget till Regeringskansliet (Klimat- och näringslivsdepartementet) i den del som gäller förslag till arter som bör vara nationellt fridlysta (första strecksatsen). Naturvårdsverket ska senast den 17 april 2026 lämna en slutredovisning av uppdraget till Regeringskansliet (Klimat- och näringslivsdepartementet).

Bakgrund

Artskyddsregelverket och dess fridlysningsbestämmelser är av central betydelse för att bevara hotade växt- och djurarter. De är också en viktig del i arbetet för att nå relevanta miljökvalitetsmål. Fridlysningsbestämmelserna i artskyddsförordningen (2007:845) utgör till stor del ett genomförande av EU:s bestämmelser om artskydd i art- och habitatdirektivet (rådets direktiv 92/43/EEG av den 21 maj 1992 om bevarande av livsmiljöer samt vilda djur och växter) respektive fågeldirektivet (Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/147/EG av den 30 november 2009 om bevarande av vilda fåglar). Därutöver finns bestämmelser om s.k. nationell fridlysning som skyddar arter grundat på nationella bedömningar. De arter som i dag skyddas av nationell fridlysning anges i bilaga 2 till artskyddsförordningen.

Artskyddsutredningen har på regeringens uppdrag gjort en översyn av artskyddsförordningen och redovisat sina förslag och bedömningar i betänkandet *Skydd av arter – vårt gemensamma ansvar* (SOU 2021:51). Betänkandet, som har remitterats, bereds för närvarande i Regeringskansliet. Regeringen har vid beredningen identifierat ett behov av att komplettera de förslag som Artskyddsutredningen har lämnat avseende nationell fridlysning och rätt till ersättning.

Inom Regeringskansliet pågår därför ett arbete för att ta fram förslag till dels ändrade bestämmelser om nationell fridlysning, dels en reglering av rätten till ersättning vid rådighetsinskränkningar till följd av fridlysningsbestämmelserna. Inriktningen för arbetet beskrivs i uppdragsbeskrivningen till den interna utredningen inom Regeringskansliet om ändrade bestämmelser om nationell fridlysning och en reglering av rätten till ersättning vid rådighetsinskränkningar till följd av fridlysningsbestämmelser (KN 2024:D). Som ett led i det arbetet har de kriterier som framgår nedan tagits fram för urval av vilka arter som förbuden i bestämmelserna om nationell fridlysning ska gälla för.

Närmare beskrivning av uppdraget

Naturvårdsverket ska med tillämpning av följande kategorier och tillhörande kriterier ta fram förslag på en avgränsad lista på arter som bör vara nationellt fridlysta. Förslagen ska baseras på vetenskapligt underlag. Förslagen ska tydligt motiveras i varje enskilt fall.

Förslagen kan avse både arter som i dag är fridlysta och arter som saknar skydd i form av fridlysning. Arter som är fridlysta enligt 4, 4 a eller 7 § artskyddsförordningen ska inte föreslås vara nationellt fridlysta.

Kategorierna och kriterierna ska tillämpas så att de arter föreslås som har ett tydligt skyddsbehov som bäst tillgodoses genom fridlysning. Det innebär att fridlysning endast bör föreslås om det finns ett tydligt hot mot arten som innebär att en livskraftig population på nationell nivå riskerar att inte kunna upprätthållas och om hotet kan begränsas effektivt genom fridlysning. Bedömningen ska grunda sig på dokumenterad påverkan på artens populationsstorlek eller utbredning i enlighet med de vetenskapliga kriterier som ligger till grund för den nationella rödlistan. Även arter som Sverige är skyldigt att skydda enligt internationella överenskommelser kan föreslås.

Arter som skyddas bättre på annat sätt än genom fridlysning ska inte föreslås. Det kan exempelvis vara arter som främst förekommer i biotoper som kräver mänsklig skötsel för att deras livsmiljö ska bevaras. Det kan även vara arter som förekommer inom ett begränsat område där områdesskydd är ett lämpligare skydd.

De arter som föreslås vara nationellt fridlysta ska redovisas i dels en samlad lista där det ska framgå med stöd av vilket eller vilka kriterier som arten föreslås skyddas, dels i separata listor för respektive kriterium. Av listorna ska det även framgå om arten föreslås vara skyddad i hela Sverige eller i delar av Sverige och i så fall i vilka delar. Om en art bara är hotad i delar av sitt utbredningsområde i Sverige, kan det vara skäl för att bara skydda arten där. Av redovisningen bör det framgå vad som är det främsta hotet mot arten och hur stor artens population är.

Det ingår inte i Naturvårdsverkets uppdrag att ta ställning till om den nationella fridlysningen av en art bör kunna medföra att pågående markanvändning avsevärt försvåras. Den frågan hanteras inom ramen för det arbete som pågår inom Regeringskansliet.

I uppdraget ingår att Naturvårdsverket ska föreslå hur en regelbunden översyn av arter som bör vara nationellt fridlysta kan ske. I fullgörandet av den uppgiften ska myndigheten utgå från att kommande översyner ska baseras på de kriterier och avvägningar som anges i detta uppdrag.

Kategorier och kriterier

Kategori 1 Arter som påverkas negativt av pågående markanvändning eller andra verksamheter

Kriterium 1.1

Arter som föreslås enligt detta kriterium är arter som är kategoriserade som akut hotad (CR) eller starkt hotad (EN) i den nationella rödlistan.

De arter som bedöms ha störst behov av fridlysning ska prioriteras.

Kriterium 1.2

Kriteriet avser arter som Sverige är skyldigt att skydda enligt internationella överenskommelser, t.ex. Bernkonventionen (och som inte är fridlysta enligt 4, 4 a eller 7 §). Endast i undantagsfall och om det krävs för att uppfylla internationella rättsliga skyldigheter kan arter som inte är rödlistade föreslås enligt detta kriterium. I sådana fall ska Naturvårdsverket tydligt ange skälen varför arten föreslås.

Kategori 2: Arter som riskerar påverkas märkbart negativt av plockning, insamling m.m.

Kriterium 2.1

Kriteriet avser arter som är eller riskerar att bli märkbart negativt påverkade i hela eller delar av sitt utbredningsområde i Sverige på grund av påvisbar risk för plundring, plockning, uppgrävning, insamling, avsiktligt dödande, infångande eller annan åtgärd som riktas direkt mot exemplar av arten till följd av artens attraktiva utseende, nytthet, samlarvärde, kommersiella värde eller av någon annan orsak och som därmed hotar artens fortbestånd i landet.

Vissa arter riskerar att försvinna eller minska till följd av insamling, bl.a. genom fångst av djur och plockning av växter för försäljning. Det kan exempelvis vara fråga om växter, vissa skalbaggar, fjärilar och andra arter.

De kräl- och groddjur som inte föreslås enligt kategori 1 ska föreslås enligt detta kriterium.

Kriterium 2.2

För de växter och svampar som föreslås enligt detta kriterium ska det anges om det är tillräckligt att arten skyddas genom att det är förbjudet att gräva och dra upp exemplar av dem med rötterna, samt att plocka och på annat sätt samla in exemplar av dem för försäljning eller andra kommersiella ändamål.

Förväxlingsarter

Naturvårdsverket ska ta ställning till om även arter (förväxlingsarter) som på grund av sin likhet riskerar att förväxlas med arter som är fridlysta bör kunna vara nationellt fridlysta genom förbud mot insamling och andra åtgärder som riktas direkt mot exemplar av arten, för att säkerställa ett effektivt skydd för de redan fridlysta arterna och för att förenkla för tillsynsmyndigheter och brottsbekämpande myndigheter.

Om Naturvårdsverket finner det motiverat att förväxlingsarter bör kunna vara nationellt fridlysta, ska myndigheten lämna förslag på förväxlingsarter (samt eventuella underarter och hybrider som riskerar att förväxlas med en fridlyst art/underart) som bör vara fridlysta genom förbud mot insamling och andra åtgärder som riktas direkt mot exemplar av arten. Om myndigheten lämnar förslag på förväxlingsarter, ska det för varje förväxlingsart framgå vilken eller vilka arter som också föreslås vara fridlysta som de kan förväxlas med.

Naturvårdsverket ska vidare bedöma om det behövs andra nödvändiga och proportionerliga åtgärder avseende förväxlingsarter för att säkerställa ett effektivt skydd för fridlysta arter och vid behov lämna förslag på sådana åtgärder.

Skälen för regeringens beslut

Inom Regeringskansliet pågår ett arbete för att ta fram förslag till ändrade bestämmelser om nationell fridlysning. Det arbetet behöver kompletteras med ett uppdrag till Naturvårdsverket att utifrån kategorier och kriterier i detta beslut se över och föreslå vilka arter som bör vara nationellt fridlysta enligt sådana ändrade bestämmelser. Arter som är fridlysta enligt 4, 4 a eller 7 § artskyddsförordningen bör som utgångspunkt inte föreslås. I Naturvårdsverkets uppdrag ingår det inte att ta ställning till om den nationella fridlysningen av en art ska kunna medföra att pågående

markanvändning avsevärt försvåras, eftersom den frågan hanteras inom ramen för det arbete som pågår inom Regeringskansliet.

I syfte att säkerställa att urvalet av arter som ska vara nationellt fridlysta förblir aktuellt över tid, bör urvalet regelbundet ses över. Naturvårdsverket får i uppdrag att föreslå hur en sådan regelbunden översyn kan genomföras. I uppdraget ingår att föreslå hur ofta översynen ska ske och hur transparens säkerställs och hur förslagen ska remitteras. Översynen ska utgå från de kategorier, kriterier och avvägningar som anges i detta uppdrag.

På regeringens vägnar

Romina Pourmokhtari

Fredrik Granath

Kopia till

Finansdepartementet/BA

Landsbygds- och infrastrukturdepartementet/SMF, SPN och TP

Havs- och vattenmyndigheten

Skogsstyrelsen

Statens jordbruksverk

Bilaga

Fortsättning diarienummer

KN2023/01772

KN2024/01639 (delvis)

KN2025/01532